

KARA-VASYLIEVA TETIANA

a doctor of Art Studies, academician of the National Academy of Arts of Ukraine, head of the Department of Visual and Applied Arts of M. Rylskiy Institute of Art Studies, Folkloristics and Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine).

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9074-4120>

КАРА-ВАСИЛЬЄВА ТЕТЯНА

докторка мистецтвознавства, професорка, академік НАМ України, завідувачка відділу образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (Київ, Україна).

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9074-4120>

© Видавництво ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2022. Стаття опублікована на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

CURRENT THREATS TO THE CULTURAL HERITAGE OF UKRAINE: ARTISTIC TESTIMONIES BY VIKTOR KOVTUN

Ukrainian people have been fighting for their right to establish and preserve own national identity and culture for centuries. Many Ukrainian cultural monuments are of world importance and are included in the UNESCO World Heritage List. However, in the current situation, when the Russian Federation attacks the Ukrainian state without declaring war and is shelling Ukrainian cities barbarically, outstanding monuments of our cultural heritage are under threat of destruction. 492 episodes of war crimes against culture have been recorded in Ukraine. 166 religious buildings, 52 monuments, 35 museums and nature reserves, 45 libraries, 74 cinemas and other establishments of culture are destroyed or damaged. On October 10, new losses are added to this list: Taras Shevchenko National University, Taras Shevchenko and the Khanenko museums, Kyiv Art Gallery.

The conditions grew particularly arduous in the regions where active fighting has taken place. Kharkiv is among them. It is a city of students, science and industry, where many landmarks of Ukrainian culture, fundamentally important for its history, are concentrated. In early March 2022, Russian forces have launched artillery stabs on the center of Kharkiv. However, Kharkiv artists have joined the defense of the city and its cultural monuments from the very beginning of the enemy attack – from February, 24 of this year. People's Artist of Ukraine Viktor Kovtun, the head of the Kharkiv branch of the National Union of the Artists of Ukraine, continues to work, with disregard to the danger, en plein air and in studios damaged by the artillery shelling.

Landscape occupies a special place in the multi-genre creative output of the artist, laureate of the Taras Shevchenko National Prize of Ukraine. Viktor Ivanovych takes a firm position as a follower of the realistic traditions of the Kharkiv school of painting, developing and updating this trend. Currently, the tireless Victor Ivanovych, in the conditions of the intervention of the Russian Federation in Ukraine, continues to work on the artistic documentation of the city's landscapes deformed by the enemy. His works are full of indignation and growing loathing for the invaders' actions. On several canvases, from different points of view and at different times of the day, the author creates an artistic testimony of the center of Kharkiv, which includes, in particular, the temple of St. Myrrhbearers on the street of the same name, which, like the surrounding buildings, has suffered significant damage after the enemy shelling.

The so-called Palace of Labor, an architectural monument of the early twentieth century, which connects Pavlovsk Square and Constitution Square, has experienced brutal destruction. Viktor Ivanovich has responded to the loss with a series of paintings depicting this mutilated building and the disfigured sculptures decorating its facade. In striking contrast to the

pre-war condition, he depicts the monument to Taras Shevchenko proudly rising above the sandbags in defiance of the enemy. On another work there is the equestrian statue of the founder of Kharkiv, the Cossack Kharko. It is shown covered with sandbags. Viktor Kovtun resists enemy attacks with his art on his artistic front. He has already produced more than 200 framed paintings. Some of them are submitted in the ready *Presentation*. He is preparing actively for a personal exhibition.

The problem of safeguarding the cultural objects affected by military conflicts is one of the most difficult in the whole world. Today the principal international documents defining the protection of cultural objects in the conditions of war include the *Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict* of 1954 and the *Paris Convention on the Measures Aimed at Prohibiting and Preventing the Illegal Removal and Assignment of the Ownership of Cultural Property* of 1970.

СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ КУЛЬТУРНИЙ СПАДЩИНІ УКРАЇНИ: ХУДОЖНІ ФІКСАЦІЇ ВІКТОРА КОВТУНА

Протягом століть український народ виборював своє право на становлення і збереження власної національної ідентичності та культури. Чимало українських культурних пам'яток мають світове значення і входять до Світової спадщини ЮНЕСКО. Утім, у нинішній ситуації, коли РФ без оголошення війни напала на незалежну Українську державу й у варварський спосіб обстрілює українські міста, під загрозою знищення опинилися видатні пам'ятки нашої культурної спадщини. В Україні зафіксовано 492 епізоди воєнних злочинів проти культури. Знищено або пошкоджено 166 культових споруд, 52 пам'ятники, 35 музеїв і заповідників, 45 бібліотек, 74 кінотеатри й Будинки культури. До цього переліку додалися пошкодження в Києві (10 жовтня Національний університет ім. Т. Шевченка, музеї Т. Шевченка, Ханенків, Київська картинна галерея).

Особливо складна обстановка склалася в регіонах, де велися активні бої. Серед них Харків – місто студентства, науки та промисловості, де зосереджено чимало визначних пам'яток української культури, принципово важливих для її історії. На початку березня 2022 року російськими військами були нанесені артилерійські удари по центру Харкова. Із самого початку ворожого нападу разом з нашими воїнами до захисту міста, його культурних пам'яток доєдналися харківські мистці. Під бомбами на пленері й у майстернях з вибитими під час артилерійських обстрілів вікнами продовжує працювати голова Харківського відділення НСХУ, народний художник України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка Віктор Ковтун.

У різносторонньому за жанрами творчому доробку мистця особливе місце посідає пейзаж. Віктор Іванович займає тверду позицію послідовника реалістичних традицій харківської живописної школи, розвиваючи й оновлюючи цей напрям. Нині він в умовах російської агресії проти України продовжує працювати над мистецькою фіксацією краєвидів міста, спотворених ворогом. Його твори сповнені обурення, ненависті до противника. На кількох полотнах з різних точок зору і в різний час доби автор створює художню фіксацію середмістя Харкова, яка включає, зокрема, храм Святих Жон-Мироносиць на однойменній вулиці, що, як і навколишні будівлі, зазнав значних пошкоджень після ворожих обстрілів.

Зазнали жорстокого руйнування архітектурні пам'ятки початку ХХ ст., серед них – Палац праці, що зв'язує Павловську площу і площу Конституції в місті, на що Віктор Іванович відповів низкою картин із зображенням цієї понівеченої будівлі з покаліченими скульптурами, які прикрашали її фасад. Зовсім інакше (порівняно з довоєнним твором) сприймається нинішня картина з пам'ятником Тарасові Шевченку, що гордо тягнеться вгору над лантухами з піском, демонструючи ворогові свою нескореність. Ще на одній роботі – кінний пам'ятник засновнику Харкова козакові Харьку. Так само обставлений лантухами з піском. Віктор Ковтун на художньому фронті протистоїть ворожим атакам своїм мистецтвом. У нього вже понад 200 обрамлених картин, частина з яких пропонується в підготовленій «Презентації». Він активно готується до персональної виставки.

Проблема збереження об'єктів культури в умовах воєнних конфліктів є однією з найскладніших в усьому світі. Сьогодні основними міжнародними документами у сфері захисту об'єктів культури в умовах війни є Гаазька конвенція «Про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту» 1954 року та Паризька конвенція «Про заходи, спрямовані на заборону і запобігання незаконному вивезенню та передачі права власності на культурні цінності» 1970 року.